

Badortsbrief.

Visby, början af Augusti.

Den äldriga och vackra staden har ju gamla anor som badort äfven i Finland. Man tillbringar sommarmånaderna vid allehanda, långt mindre hälsobringande kurorter och bad, och är ändå nöjd med resultatet, ty i de flesta fall är man ju ute bara för att roa sig.

Men i Visby gör man badkur på allvar. Det saknas visst icke nöjen och sådant, men kl. 10 om kvällen soffer redan hela staden de rättfärdigas sömn och kl. 8 om morgnarna är den åter i rörelse. Det är gammal sed på orten, och den bekommer badgästerna väl. Speciellt vis ä vis Finland har Visby nyligen ådagalagt sin hälsobringande förmåga — det var i fjol Z. Topelius återhämtade sig här så förträffligt, att han nu, trots sina 80 år, företagit en resa upp till sitt barndomshem i Österbotten. Detta, fast han vid ankomsten hit i fjol enligt läkarens egen utsaga, hade föga hopp om tillfrisknande. Men Z. Topelius är en man af den gamla, starka stammen och österbottning därtill . . .

* * *

Man vill icke riktigt tro på sin egen geografi vid ankomsten till Visby, utan vore färdig hålla vad om att någon osynlig kraft på en natt förflyttat en ned till Medelhafvets kust. Så blått vatten fins det ingen annan stans, så ljumma vindar och sådant strålände soleken, så glittrande vågor och så lysande hvita strandvägar icke beller. Det måste vara Medelhafvet, det kan ju icke vara möjligt annat. Inte ser det nåsinn så ut på Skandinavien's kust; där kan man frysa sig „knottig“ mitt i rötmanäden, när det blåser från nord; till och med vårt stolta Hangö kan vara kyligt och buttert mitt i sin älskvardhet och lämna badgästerna kalla och oberörda. Men Visby — nej! Dag ut och dag in skiner solen lika outtröttligt. Den nödvändiga väta, som jorden behöfver för att man ska få rosor och försä potatis alla där och som fruntimmersveckans traditioner föreskrifva, faller här om natten och när man yrvaken och morgontörstig går att dricka sitt föreskrifva bittra vatten, är marken redan torr och molnen på flykt. Visby är det enda i sitt slag i Norden och dessutom det enda ställe, med tusen-årig kultur. När man i solnedgången påkas staden från landsidan är det med en känsla af vördnad man betraktar de grånande ruinerna och den mörka, tornbepryddade, delvis rasade stadsmuren, som skarpt aftecknar sig mot den röda aftonhimmeln. De höga spetsiga popplarna, hvilka här och hvar skjuta upp öfver muren, gifva hallucinationer om cypresserna i det heliga landet och trakten kring Jerusalem, säga de beresta. Vegetationen är rik, sydlandsk och ända nere vid hafstrandens kan man få se lärkrädd tappert streta för sin tillvaro.

Det är underligt att man ej ännu mera än hvad som är fallet tillgodogör sig Visby som bad- och luftort, det borde verkligen hafva alla förutsättningar för att blifva en stor första klassens badort. Men tilltrogen är folk rädda för den långa sjöresan, det är ju visserligen ej mera än tolf timmar från Stockholm,

men sjön är vanligen svår och båtarna kända för sin förmåga att underhjälpa sjösjukan. I år är det mindre än vanligt besökt, men det som allting annat skrives naturligtvis på Stockholms utställningens konto, och det säges att samma år fallet med öfriga svenska badorter. Endast några professionella turister hafva vi sett gå omkring och „knoppa“ ruiner, och det dröjer nog länge innan denna landsplåga blifvit vidare utbredd här.

En icke liten del af badgästerna utgöres af finnar och flera gånger under sommars lopp hafva finska turister gjort lustresor hit. Också äro de väl mottagna och ombudade här, och hvarje år ställer badsocieteten till en fest, utesintande för att bedra finnarne — „för gamla tiders och för Runebergs skull“, som en af direktionsmedlemmarna uttryckte sig. Björneborgarnes marsch spelas vid table d'höten mest alltid lika talekt. En person förvånade sig härom dagen öfver, huru man kunde finna orden till denna marsch vackra, „det är bara geografi och historia i den“. Vi försvarade den naturligtvis så mycket vi orkade, men hvad hjälpte det? — Det var ett fruntimmer, som var kritiker.

* * *

„Jäken annacka!“ Eller hur svär man på Gotland? Kan man inte säga jäken annacka? — Det är ett samtal som jag hörde från mitt fönster, det ägde rum mellan tvåne förhoppningsfulla, unga „gräbbar.“ Och han, som sade jäken annacka, tyckte att det vore mycket mera på sin plats att di höll en fest för Stockholmarna i stället för finnarna. „Det tänkte dom naturligtvis inte på. Det var, förstås, doktors påhitt.“ Och så spottade den lille Stockholmaren och beslut sig för att i förgelosen gå ut och jaga sjöder i natt. — Jag undrar just, hvad han sagt, om han vetat, att jag satt här bakom gardinen och lyssnade?

Gotlands befolkning är landtlig, vänlig och hjäpsam och melankolisk som den finska. Åh, så melankoliskt! I deras ögon läser man en hel lång historia om saknad och drömmar. Drömmar om landet där bortom vattnet, bortom det evigt enahanda blå som så förtrollat oss. Måhända hafva de också varit där och sett sina drömmars ideal, måhända var det icke så som de hoppats och längtat, kanske är det därför saknaden smugit sig så djupt in och därför deras leende blifvit så resignerat.

Hvad vet jag . . . !

* * *

Festen för finnarna är förbi och endast ett vackert minne. Den var lyckad, deltagandet från badsocietets sida var stort, — ett sjuttiofialt värdar och värdinnor — och vi gäster uppgingo till aderton eller tjug. Hälsningstalet hölls af redaktör Algot Sandberg, varmt, öfvervalande varmt, men manligt och kraftigt. Sympatin för finnarna är ju stor i Sverige, men sällan mera tilltalande än här på Gotland. Gotland är själfv beläget på gränsen mellan öster- och västerlandet. Sedan därpå prosten Fredriksen svarat å de inbjudnas vägnar i välvalda och förträffligt lagda ord och sedan hurraropen förklingat, vidtog de versifierade hälsningarna. En längre dikt till finnarna, författad af litteratören G. Rydelius, lämpar sig icke riktigt för återgifvande i ett blad, underkastad finsk censur, men de båda finska dikterna bifogas här ne-

dan. Den förra författad och uppläst af hr K. A. Tavasstjerna, den senare författad och uppläst af fröken Lagos, — båda från Björneborg. Björneborg har således den äran att ensamt ha företräd Finland's diktning vid festen för badgästerna i Visby den 4 augusti 1897.

■ Hälsning och tack till Visby.

Gotland, du blå, förtonande ö, Visby, som långt öfver vstersjö lyser med soliga kalkstensväggar, — hell dig, du grift öfver ätteläggar! Seklernas stormar och oräders skvarar nämnas ej störta i grus dina murar.

Visby, du vittrande forntidsäggn, lefvande än i helgonens lägn öfvar du under: trots Nordens vinter blommor ju Södern vid dina klintar, luftiga söner från sterlanden låter du hägra på svenska sanden.

Ståtliga smycke i gammal stil, vandrar'n blir stum, då din murprofil kantad af popplar och rosenhäckar plötsligt hans undrande öga gäckar, medan i hafvet af blåhvitt och lila purpurrod sol går sakt till hvila.

Grannen från norr står grubblande kvar än när din nattvind i lindarna drar. Här är han fjärran, men likaväl hemma; språket är hans, fast seklernas stamma nunnar sitt munklatin och ein tyska, blandad med glosor af Novgorods ryska.

Ältriga ättling af Hansastam, du, som bär fromt i ditt vapen ett lamn, vilven har sargat dig obönhörlig, sökt dig med plundring och brand och örlig . . .

Sedan ha tidernas slagregn dånat, aftvättat blodet och skymfjen utplånat. Visby, ditt tappra borgareblod köpte dt Norden en ädel klenod. Slagen du låg i vackra ruiner, — solen den skiner och stormen, den heiner — slumrande slottet i slumrande skogen, ända tills tiden att vakna blef mogen.

När du ur hvilan på hundrade år spratt såsom hade du somnat i gräs, då hade tidens varmhartiga händer kransat med murgrön de lysta gränder, läckt dina rennor med vildvin och grönska . . . — Vackra prinsessa, hvad mer kan du önska?

Visby, med balsam i smekande vind, du, som har sol att blända en blind, se, hur den strålände gloriof vinmar kring dina krön och grå timmar! Se, öfver brustna mischer och bägar nyfödd din morgon af lifslust lågar!

Vördade, vänliga, gamla stad, hur kan du göra en främting glad? Hur har du hälsa att skänka de unga du, som gått tusenårs steg så tunga? Hvar tar du ungdom att le och att drömma du, som har illdåd likt ingen att glömma?

Vördade, vänliga, gamla stad,

främtingen, läkt i din luft och ditt bad, hälsar dig tacksam för nyväckta sinnen, tacksam för solljus och skönheteminnen, glömmet ej sången i Sanct Catharina och koret i månken, då stenarna skina . . . Visby 4 Aug. 1897.

Liki hafvets vågor, som i ständigt växling Mot klippan maktlöst bryta sig och dö, Så växlar lifvet. Smart har tid som varit Gett vika för den stund som inne är. — Tre år förgått re'n, se'n jag första gången

Såg Visby höja sig ur hafvets våg. Belyst af morgonsol dess rika fågning Milt öga tjuste, fånglade min häg. Dess palissader gröna, rosbevarna, Dess minnesmärken från förgången tid,

Dess kyrkrutiner — manande till andakt, Dess haf i ständigt ny och skön gestalt, Allt såg jag med beundran, njöt och gladdes Åt vistelsen på solig, fager ö. — Och härtill kom, att hvarje finne möttes

Med sällspord hjärtlighet af Sveas barn; Som främting ej. Som väst man sig bevisste Mot hvar och en af oss. Vi kände smart Oss hemma här i landet. — Nu mig åter

Förunnats skåda Österhafvets perla I sommarfågning. Många andra och Från Suomis land här samlats för att njuta Af Visby sol och luft och sköna bad, Af sommaren med kära svenska vännar,

Som brodershanden sträcka emot oss. Vi tacksam fallt den. Religion och seder. Och samma språk, kultur förenar oss Och skall så göra än i tid som stundar, Ej något hindra kan vårt samförsådad.

— Smart lider det till slut med nordens sommar, Smart Bottenhafvet skiljer oss igen. Vi resa, — men en skall af rika minnen, Af varma intryck från vårt broderland

Vi taga med. I vinterns kulna dagar De skola lysa, värma, glädja oss Och underlätta arbetstidens id. — Till sist vi önska: Mätte Visby lefva Och höja sig till svanna tidens glans! Må Visby kurort ständigt gäster hafva;

Som här allt sjukligt i dess bad begrafta Och hälsa vinna till bad' själ och kropp! Vi skiljas, — men i minnet ses vi åter; Farväl och tack. — Ett varmt, ett djupit kändt tack!

* * *

Det vore mycket att tillägga om Gotland och Visby, men utrymmet i B. T. torde redan vara nog aullat, angående en ort, som i det hela har ganska litet med Björneborg gemensamt. Må det tillåtas

mig att särekildt påpeka badläkaren, dr Kallenbergs utomordentliga tillmötesgående och omsorg om allas väl, — det torde vara sällsynt att ene i Sverige se en badläkare gå mera upp i sitt omfattande och ansvarsfulla värf. Också utriäter han underverk — i förening med Visbys härliga luft och sol och bedärande kallbad.

Mätte hans stråfvanden — och det göra de nog — krönas med framgång, och Visby mottaga äfven från vår sida hafvet en hvarje sommar allt talrikare kontingent hälsosökande och personer, som äro i behof af nervstärkande hvil. Ingenstädes finnes betingelser för ro och för återbätandet af förlorade krafter i högre grad än i Visby gamla, vänliga stad.

E.